

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика – Електронно обучение)

на тема:

„КОЛАБОРАТИВЕН ПОДХОД В ДИСТАНЦИОННОТО ОБУЧЕНИЕ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ И РАЗВИТИЕ НА “УЧЕЩА ОБЩНОСТ” В ОБУЧЕНИЕТО ПО СПЕЦИАЛИЗИРАН ЧУЖД ЕЗИК”

Докторант: Мария Стойчева

Рецензент: доц. дпн В. Делибалтова

Данни за автора. Мария Стойчева е професионален бакалавър от Колежа по туризъм „Алеко Константинов“ - гр. Бургас и магистър на Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий“ и на Университета Луи Пастър- Страсбург, Франция. Образованието, което получава и повишава и до днес, в голяма степен фокусира нейния професионален интерес и реализация в сложното сечение между преподаването на френски език, обучението във ВУ и възможностите на ИКТ за повишаване на неговата ефективност. Стойчева има 7 специализации в страната и пет във Франция, които без съмнение са доказателство, от една страна, за неспирния ѝ стремеж към развитие, а от друга страна, за равнището на нейната компетентност. Това естествено води до широка професионална изява, която от 1989 година е свързана с Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ - Бургас. През последните 15 години наред с ежедневната си преподавателска дейност Стойчева участва в 7 проекта, като разработва активно учебно съдържание за дистанционно обучение по френски език и реализира множество квалификационни курсове в полето на използването на ИКТ в образованието, предназначени за университетски преподаватели.

Богатият професионален опит и интерес намират своето продължение в настоящия дисертационен труд.

Характеристика на дисертацията

С оглед коректността на по-нататъшните разглеждания следва да се направи уговорката, че представените анализи са основани единствено на експертизата ми в областта на педагогиката, в частност дидактиката. На тази основа рецензията е съсредоточена в два основни аспекта – по отношение на актуалността на темата и избрания изследователски ракурс и по отношение на проектирането, аргументацията и реализацията на изследването.

1. Актуалност на темата и особености на избрания изследователски ракурс

Представеният за рецензия текст е естествен завършек на съзнателно и целенасочено извървян път с конкретен и последователно развиван интерес. В това изследване той е центриран в полето между електронното обучение, колаборативния подход и чуждоезиковото обучение. Сечението на тези три области е намерено от автора в колаборативната онлайн учеща общност, разбрана като индикатор за ефективността на обучението. В определена степен именно този фокус придава специфичността на авторската интерпретация на иначе актуалното, многопластово и само по себе си достатъчно сложно преплитане на изследователски области. Без този особен и ярко индивидуален поглед обаче работата би останала в руслото на поотъпкани, макар и модерни научни пътеки.

Аргументи в защита на това твърдение могат да се търсят както по отношение на социално-икономическите предизвикателства, на които сме подложени през последните 30-40 години, така и в естествено изменената и под тяхно влияние образователна ситуация. От една страна, всеобщото превръщане на глобализацията и дигитализацията в най-мощните двигатели на тотална промяна в начина на живот и случване на нещата естествено рефлектира и върху трансформацията се манталитет и претенции на хората. От друга страна, произтичащите изменения имат ярки проекции върху образователните концепции, свързани и с контекстите на „употреба“ и интерпретациите на добре известни теории, и с преосмисляне на съществуващата практика. Открояването на „знание“ като ключова дума за разбиране на съвременността и създаване на визии за бъдещето предизвика интерес и към ученето – интерес, подклаждан от конструктивизма и останалите модерни теории и подходи. Оттук учещи се общности се превърна в задължително за употреба словосъчетание за

всички - от политиците, през икономистите, до модерно мислещите за образованието хора. За педагозите остана тежката задача да изведат смисловите акценти и да технологизират процеса на тяхното създаване. Тази задача получи своята специфика с развитието на идеята за електронното обучение и създаването на различни модели за неговата реализация.

От тази позиция поставянето на учещите се общности в центъра на изследователския интерес е безспорно доказателство за чувствителността на автора към предизвикателствата и потребностите на практиката.

2. Проектиране, аргументация, реализацията и представяне на изследването

Изследователската теза е обоснована и представена на 161 стр. основен текст и 45 стр. литература и приложения. Теоретичната ѝ аргументация е изведена на основата на използването на 213 източника на български, френски и английски език, а резултатите от анализите са богато илюстрирани в 32 таблици и 35 фигури.

Разгръщането на работата е предзададено от точно определения и оригинално центриран концептуален модел на изследването. Той намира продължение в чистотата на обектно-предметната област, в ясността на изследователските въпроси и хипотеза и в малко загубилата фокус, но коректна цел. Постигането ѝ е представено в три последователни части на труда. На теоретичните основи на изследването е посветена Първа част. Във Втора част е представен педагогическият дизайн на курса, а Трета част е посветена на емпиричното изследване.

Приятно впечатление в Първа част прави добрата осведоменост на автора и в трите преплитачи се тук научни области. Последователно, добросъвестно и без привнасяния са представени базисни теории и подходи. Очертани са основните терминологични проблеми и различията в съществуващите интерпретации, като са търсени обединяващите идеи, залегнали по-късно в дизайна на изследването. Специално внимание заслужават параграфите, посветени на учещата общност. Избраният от автора подход позволява изграждането на една сравнително цялостна картина на научните търсения по отношение на изследвания феномен. Представените модели са значими, а някои от тях са малко известни у нас. Целенасоченото им изследване е позволило на автора да изведе параметри, които в следващите части на работата поставя в основата на своето емпирично изследване.

На фона на очертаните теоретични затруднения безспорно достойнство на работата са изведените работни определения.

Педагогическият дизайн на курса е представен във Втора част на труда. Професионално компетентно, с вещина и изключителна прецизност са обосновани технологичните и педагогически решения, отнасящи се до избора на електронната среда за обучение и смесения тип обучение, педагогическия модел (социо-конструктивизъм) и стратегиите за учене (разрешаване на проблемна ситуация, активно откриване), позволяващи създаването на т.нар. модел КЕДО. Въпрос възниква единствено във връзка с решението този модел да бъде изведен преди представянето на етапите на изследването (Трета част, първи параграф), доколкото създаването му е част от Първи етап.

Извън този въпрос и на една безспорно добра основа авторката пристъпва към най-дискусионната част на работа си – обосновка на метода на изследването. Демонстрирайки добро познаване на предимно западна практика и литература в областта, в продължение на традицията на изследване в областта на електронното обучение и с оглед на изследователските си намерения тя определя своята работа в полето на т.нар. „качествено изследване, което има характер на *изследване на индивидуален случай (case study)*, целящо описание и анализ на практики в рамките на определен електронен курс в съчетание с *изследване в действие (action research)*, с по-скоро интервенционен характер, чията цел е трансформация и подобряване на конкретния курс в рамките на итеративен процес“ (с. 99). С последния цитат не правя опит да навлизам в старите спорове за стойността и качествата на количествените и качествените изследвания в социалните и в частност в педагогическите изследвания, въпреки че проблемът сам по себе си е сериозен. Въпросът е по-скоро за последващия текст: „за целите на нашето изследване е подходящо да комбинираме количествени и качествени методи за събиране и анализ на данни, получени от няколко вида източници, като чрез съпоставянето им по метода на триангулацията целим да се постигне по-голяма достоверност на резултатите, да се осигури надеждност на научноизследователската работа и да се повиши валидността на данните“ (с. 100). Това решение е обяснимо на фона на целите на работата, но провокира принципния въпрос не е ли триангулацията подход към изследвания със смесени стратегии и това позволява ли да определим настоящото като качествено? Отговорът на този въпрос

вероятно зависи от възприетите и/или споделени концептуални подходи към изследванията изобщо.

Независимо от възможните тук дискусии следва да се отбележи множеството от данни, събрани на първия и втория етап от изследването с участието съответно на 14 и на 25 студенти. Използвани са три вида анкети в различни етапи на обучението, интервюта, “онлайн наблюдения“, анализ на данни от платформата и резултати от работата на студентите, тук дискусийно наречени „критерийно оценяване“. Данните са интерпретирани в два плана – по отношение на колаборативния дизайн и по отношение на формирането на учеща общност. В първия случай са използвани стандартни критерии и показатели, свързани с оценка на курс, а във втория, съвсем основателно и аргументирано, са изведени специални критерии. Представените данни са интересни и показателни в много отношения. Известно прецизиране при обработката - например спорното използване на проценти при 25 респонденти, или отсъствието на места на доказателства за значимост на разликите вход-изход, би позволило постигането на още по-голяма убедителност на направените изводи.

Бележки и препоръки. С оглед на добрата научна осведоменост на автора, неговата отговорност и добросъвестност и в контекста на бъдещите изследвания на М. Стойчева могат да се отправят препоръки по отношение на прецизиране на дизайна на изследването и известна част от направените изводи на фона на дискусийно представените данни.

Автореферат. Авторефератът отговаря на изискванията и отразява пълно и точно дисертационния труд.

Приноси в труда. Разработен е авторски труд със своя физиономия и оригиналност.

- Открито и изследвано е перспективно сечение между различни научни полета и подходи със значими теоретични и практически последствия при проектирането и реализацията на електронно обучение от смесен тип.
- Създаден и апробиран е модел на колаборативно електронно дистанционно обучение по френски език.
- Проектирано и реализирано е оригинално изследване на възможностите на реализирания модел за изграждане на учещи общности в дистанционна онлайн среда.

Публикации по темата. Авторката е представила 4 публикации, от които една на английски език. Всички отразяват защитавани в рецензирания дисертационен труд тези и представят автентично отделни етапи на работата върху него.

Заключение. В представения за рецензия дисертационен труд М. Стойчева демонстрира познаване и чувствителност към значими проблеми на практиката, изследователска добросъвестност, научна осведоменост и вкус към детайлите. Това, наред с посочените приноси в труда, ми дава основание да дам положителна оценка на рецензирания дисертационен труд и да предложа на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на М. Стойчева в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление: 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика – Електронно обучение).

29.08.2016

София

РЕЦЕНЗЕНТ:

/Доц. дпн В. Делибалтова/